

Posudek na disertační práci:

Ověření programu s dobrodružnými a kooperativními prvky na základní škole v podmínkách školní TV

Vedoucí disertační práce: Prof. PaedDr. Ludmila Fialová, Ph.D.

Autor práce: Mgr. Michal Frainšic

Posudek zpracoval: Doc. PaedDr. Ladislav Bláha, Ph.D.

Disertační práce se orientuje na oblast hodnocení účinnosti programu zaměřeného na dobrodružné a kooperativní pohybové aktivity aplikovaného u žáků druhého stupně základní školy. Toto zajímavé téma je podpořeno myšlenkou najít patřičnou odezvu v problematice sociální adaptace a sebepojetí. Autor si vytyčil nijak lehký úkol, neboť posuzování tohoto fenoménu není nijak jednoduché a to tím spíše, pokud se jedná o zhodnocení působení experimentálního faktoru u řady respondentů. Z práce jsou rozeznatelné značná osobní zainteresovanost autora a také znalost prostředí šetření a příslušných výzkumných technik. Téma práce je tedy velmi přínosné a rovněž argumenty pro realizaci tohoto šetření lze v textu práce nalézt.

Práce působí velmi kompaktním dojmem. Je dobře strukturovaná a ve své podstatě vychází z obvyklého schématu výzkumně orientovaných prací. Autor v dostatečné míře pracuje s odbornými zdroji, vychází se z ověřených závěrů jiných prací, obsah je pojat výstižně a rovněž stylistická úroveň a formální stránka textu jsou na velmi dobré úrovni. Prací se obecně prolíná zájem autora o uvedenou problematiku, snaha odvézt solidní práci s důrazem na přesnost a preciznost.

V rámci posudku se pokusím vyjádřit k některým částem přesněji, přičemž abstrakt oddělím zvlášť.

Před úvodem seznamuje čtenáře s obsahem práce **Abstrakt**. Abstrakt je psán dle zvyklostí a poměrně dobře vystihuje řešenou problematiku. Název práce a uvedený cíl považuji za správně formulované. Z výsledků pochopitelně uvádí jen ty podstatné. Celkově abstrakt dobře uvádí čtenáře do problematiky práce. Je zakončen patřičnými klíčovými slovy, byť bych doporučil jejich rozšíření o „školní tělesná výchova“.

Teoretická východiska v sobě zahrnují několik kapitol, které se zkoumané problematiky úzce dotýkají. Autor se pokouší zpřesnit nebo vymezit vybrané termíny a oblast zkoumání. Je to žádoucí strategie, kterou se autor snaží řídit, ale se střídavými úspěchy. Čtenář je uveden do problematiky „Inovace ve školní Tv“, což je výborný argument pro tvorbu nových programů ve školní Tv. Opírá se o motivaci dětí k pohybu a uvádí několik oblastí k obohacení školní tělesné výchovy. Dále se pokouší vymezit problematiku „dobrodružství“ a „dobrodružného kurikula“. Předkládaný text uvádí patřičné zdroje, v podstatě výstižně předkládá argumenty zdůrazňující důležitost provozování „dobrodružných aktivit“, ale musím přiznat, že bych

uvítal zejména u druhého termínu jasnější vymezení, resp. konfrontaci autorových názorů, aby bylo zřejmé, co on sám pro svůj výzkum považuje za rozhodující. V prostředí školní Tv považuje také za nutné uvést „Organizační formy a styly, které se snaží navázat na navrhovaný program. Bohužel, o programu samotném se dočteme relativně málo. Teoretická část práce obsahuje zcela správně také otázky sociálního klimatu ve třídě a sebepojetí. Sluší se říci jisté náměty k diskusi nad obsahem teoretické části práce – domnívám se, že svoji velkou roli v ochotě a v akceptaci přijímat dobrodružné pohybové aktivity hraje výchova dítěte od útlého věku a prostředí rodiny. Už „objevování světa“ je pro dítě dobrodružství, a pokud existuje v rodině odpovídající prostředí pro tento typ rozvoje, asi bychom mohli také ve školní Tv pracovat jinak. Proč o podobné věci nebylo uvedeno několik slov? Na druhou stranu musím autora pochválit, že se vrátil i k aktivitám z minulosti, které byly hojné a na které se postupně zapomnělo, ale procházejí stadiem jisté „renesance“.

Za velmi vhodné části práce považuji krátké souhrny. Dobře to objasňuje smysl kapitol a celkově tak usnadňuje orientaci v problematice realizace výzkumného šetření.

Cíle, úkoly a hypotézy jsou v textu jasně uvedeny. Přesto bych si dovilil několik připomínek ke zvážení. „Cílem bylo sledování...“ – to je v podstatě úkol a na základě jeho splnění by se dalo hovořit o „hodnocení nebo ještě lépe stanovení“ možných změn... tj. navrhl bych drobnou úpravu. V cíli se hovoří také o „...sledování množství pohybové aktivity...“, ale tato problematika není uvedena ani ve výzkumném problému, ani v podkapitole „Metodologický design“. Hypotézy jsou podle mého názoru formulovány dobře jako hypotézy „statistické“. Otázkou je, zda nemělo být uvedeno i „věcné hodnocení“. V rámci uvedených úkolů bych si ale uměl představit jejich rozšíření. Je tu např. „Vybrání vhodného měřicího nástroje“, ale chybí „Aplikace navrženého programu (experimentálního faktoru)“ apod., tj. jeden ze stěžejních úkolů.

Metodika výzkumu obsahuje podstatná východiska pro orientaci čtenáře v aplikaci navrženého programu a získávání dat. Uvítal bych však pro snadnější orientaci vytvoření schématu průběhu sledování a aplikace navrženého programu. Důvodem mi jsou především obsah prvního i druhého odstavce, který mohl být doplněn schématem s obsahem podobnému tabulce 1 (teprve díky této tabulce dostává čtenář jasnější obrysy o aplikaci programu). Název podkapitoly „Navrhovaný program“ měl být „Navržený program“ nebo např. „Koncipování navrhovaného programu“. Udivuje mě, že ve „Výzkumném souboru“ není uveden název základní školy.

Každá práce výzkumného charakteru naráží na problém počtu zkoumaných objektů, probandů, respondentů. V tomto směru si autor zaslouží za početně obsáhlé soubory pochvalu.

Kapitola „Použité metody“ uvádí čtenáře do problematiky aplikace dotazníkové techniky zjišťování dat. Autor poměrně dobře promýšlí záležitost konstrukce dotazníků a uvádí základní parametry, které správně připravený dotazník musí splňovat. Dále popisuje Dotazník

sociální akceptace (jeho koncipování a členění) a uvádí základní pohled na hodnocení získaného skóre dotazníku. Podobně tak seznamuje s dotazníkem „Sebepojetí, kvalita života“. Nutno podotknout, že dotazník používaný zejména na posouzení pohybových aktivit a tělesného typu s sebou nesou řadu otázek a problémů s interpretací. V podkapitole „omezení studie“ sám autor uvádí řadu relevantních limitů, které mohly výsledky zkreslit. Je však zřejmé, že praxe s sebou tato úskalí přináší a nelze se radě dalších proměnných, které výzkum doprovázejí, vyhnout.

Kapitola Výsledky začíná shrnutím průběhu kvaziexperimentu a objemu zpracovávaných dat. Autor uvádí, že došlo k vyřazení nekompletně vyplněných dotazníků. To je korektní, ale na počátku této kapitoly nebyl uveden jejich počet a specifikováno, kde to narušilo celkový počet hodnocených dotazníků celého šetřeného souboru. To se dozvídáme až v kapitole „Sebepojetí, kvalita života (pokles na 138 respondentů).

Problém s orientací v tabulkách je umenšován doprovázejícími legendami, které však mohly být přesnější – viz Tabulka 2, 3. (např. označení Level), jistě by bylo vhodné tabulky upravit do přibližně stejného formátování. Výsledky jsou většinou předkládány ve formě průměrů a směrodatných odchylek. Je nutné si uvědomit, že primárním zdrojem pro tyto výsledky jsou data uváděná v neparametrických hodnotách. Tedy přistupovat k nim je nutné s velkou dávkou opatrnosti a nutno říci, že síla použitých testů tím může výrazně klesnout. Je však dobře, že autor komparuje získané výsledky vždy shodným způsobem a navíc se opírá o standardizační studii. Z výsledků je překvapivé, že místy dochází k překvapivému kolísání výsledných hodnot i tam, kde by se předpokládalo uchování na dosažené úrovni – viz Tabulka 5, str. 86. S dotazníkem „Sebepojetí, kvalita života“ se pracuje podobným způsobem jako s dotazníkem předchozím. Uvádí se potvrzení H4, ale z věcného hlediska jde o minimální změnu. Velmi opatrný bych byl v interpretaci položek v kapitole 5.2.5 Pohybové aktivity. Je samozřejmě dobře, že poklesl počet respondentů vykazujících pouze 0-1 hodinu pohybových aktivit týdně, ale poklesl také počet žáků vykazujících vyšší objemy pohybových aktivit. Soudím také, že způsob odpovědí na tento typ otázek výrazně podléhá klimatickým poměrům, nárokům školy na učení apod. A konečně – co bylo rozhodující pro stanovení platnosti H5?

Celkové popisné výsledky žáků 2. stupně základní školy uzavírají výsledkovou část. Z výsledků dotazníku DSA ve srovnání se standardizačním skóre vyplývá celá řada otázek na nízké skóre u některých škál shrnutých dat od zkoumaných respondentů. Dotazník „Sebepojetí, kvalita života“ přináší řadu údajů, které charakterizují zkoumaný soubor. Je patrné, že některé zjištěné údaje jsou určeny k dalšímu rozboru až diskusi (BMI – kolísavé s ohledem na věk, je tu otázka jeho významu, zastoupení pohybových (fyzických) aktivit apod..

Diskuse patří k silnějším stránkám práce. Působí kvalifikovaným dojmem, autor se vrací k radě výsledků a rozebírá získané výsledky z několika pohledů. Dobře se vrací k hypotézám a velmi dobře shrnuje zjištěná data, reakce respondentů na dotazníky a možnosti práce s nimi s ohledem na předložení zjištěných dat. Mnohdy správně uvádí i pochybnosti právě s ohledem na citlivost výzkumných technik, období sběru dat apod. Mrzí mě ovšem, že nebyl blíže

komentován samotný program, který byl u dětí ZŠ aplikován. To považuji za poměrně závažnou věc a byl jsem překvapen, že není ani ve hrubé struktuře uveden v přílohách práce. Soudím, že právě aplikovaný program měl být jakožto experimentální faktor precizně popsán, aby byla zhodnocena jeho účinnost a je na škodu věci i autora samotného, že se připravil o příležitost pochlubit se významnou částí své práce!!!

Závěr je stručný a jasný a je vlastně zhodnocením šetření i ve vztahu k hypotézám.

Další konkrétní připomínky a dotazy:

- Formulace: V procesu změny je podstatné, aby inovace vycházely přímo od činitelů a škol v dané oblasti... (str. 14) – Co se rozumí činiteli?
- Str. 15 „Vzdělávání obecně se neustále inovuje, což se projevilo zavedením povinné školní docházky... „ - přijde mi tu nelogické.
- Str. 15 – „Problematiku lze sledovat... jakou?
- Str. 16 – „Tímto bychom se..., ale jinak bychom měli držet krok a žákům... - nešťastná formulace.
- Str. 19 – „Rozšíření výuky Tv...“ stylistika
- Str. 22 – „Společný námět může mít také...“ – překlep – stylistika?
- Str. 25 – „Výrobci těchto konzolí se snaží...“ – překlep – stylistika?
- Str. 35 – „Obecně by se dalo říci...“ – stylistika.
- Str. 37 – Kurikulum dobrodružství – to jsou cíle? Nejsou to spíše zásady nebo doporučení?
- Str. 40 – „Po dlouholetých zkušenostech... metodu volby“. Doporučil bych zpřesnit – vyjasnit.
- Str. 42 – Bylo by vhodné toto uvést jako doporučení pro praxi – zásady
- **Není jasná formulace:** „Konkrétní otázky se týkají přijímání se takový, jaký jsem, žití bez obav, strachu či napětí... - str. 79

- **Otázka – co znamenají „Průměrné hodnoty pro základní školy při standardizaci...“ – str. 76.** Došlo snad k počítání parametrických údajů? Prosím o vysvětlení základního mechanismu statistického vyhodnocení neparametrických dat a zdůvodnění použití Vašich postupů statistického vyhodnocení získaných dat.

Eviduji drobné nedostatky v citaci zdrojů podle APA. Tyto nedostatky však nejsou nijak závažné a nenarušují celkově velmi pozitivní dojem z práce s odbornými zdroji. Chybná citace – kombinace APA x ISO 690 – str. 71

Seznam použité literatury je psán v principu správně, autoři jsou řazeni abecedně. Nutno podotknout, že referenční seznam není bez chyb nebo formálních nedostatků. Chybné je nejednotné uvedení elektronických zdrojů – retrieved from..(str. 116) x dostupné z.. navíc podtrženo (str. 117) aj. Podobně mám výhrady k neuvedení ročníků časopisů kurzívou, místy neoddělování jmen od znaku & čárkou. Tyto drobné nedostatky kazí celkově příznivý dojem z předloženého seznamu.

Závěrem posudku:

Disertační práce obsahuje nové poznatky, prokazuje aplikaci výzkumných technik, schopnost evidence dat, jejich vyhodnocení, zaujímání kritických postojů k získaným hodnotám a schopnost výsledky šetření interpretovat a přijímat závěry. Práce naráží na jisté limity dané možnostmi praktické realizace. Na druhou stranu v tom je nutné spatřovat i pozitivum práce – program byl aplikován v reálných podmínkách školy. Interpretace dat rovněž naráží na své limity, které spatřuji zejména ve způsobu statistického vyhodnocení a v absenci podrobného popisu experimentálního faktoru. Předložená disertační práce je však jako celek kvalitním odborným pojednáním a podle mého názoru splňuje nároky disertace podle Řádu DS na FTVS UK. Proto tuto práci doporučuji k obhajobě a autorovi udělení titulu Ph.D..

Doc. PaedDr. Ladislav Bláha, Ph.D.

KTVS PF UJEP

České mládeže 8

Ústí nad Labem

4 0 0 9 6

Ladislav.Blaha@ujep.cz

Tel.: 475 283 219

V Ústí nad Labem, 28. 5. 2015